

Ekotrasa Gemerská zelená cesta

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Revúca
Geomorfologická jednotky:	Revúcka vrchovina a Stolické vrchy
Geologická jednotka:	veporské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Revúca, AS
Východisko:	Revúca, parkovisko za mestským úradom (pri aut. stanici)
Trasa:	Revúca, pri aut. stanici (ul. M. R. Štefánika) - Železničná ul. - proti toku Muráňa k severozápadu po telese nedokončenej železničnej trate za jej suchý tunel
Dĺžka, prevýšenie:	4,0 km, prevýšenie 50 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	7
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické, technické, lesnícke, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší / cyklistický / kónský, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie na začiatku (v meste) súběžne s modrou a pod železničným mostom na Kúpeľnej ul. sa križuje so žltou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2016

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je; informačné panely > .PDF

Kontakt: Turistické informačné centrum Revúca, Muránska 18, 050 01 Revúca, tel. 058 / 2851 558

Poznámky: (1) Náučný chodník mimo intravilánu vedie po telese nedobudovanej železnice, časti jednej z „gemerských spojok“ (viac v hesle nižšie). (2) Náučný chodník, označený ako ekotrasa, je v teréne značený vlastnou značkou (nie značkou náučných chodníkov). (3) Smerovníky náučného chodníka v teréne ho určujú pre pešiu, cyklo a konskú turistiku.

Upozornenie: Trasa chodníka prekonáva riečku Muráň po moste bez zábradlí!

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník - včítane Múzea Prvého slovenského gymnázia a iných pamiatok v Revúcej - je vhodný ako vlastivedná vychádzka.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Revúca. Okresné mesto na strednom Slovensku západne od Rožňavy na styku Revúckej vrchoviny so Stolickými vrchmi v dolinách Muráňa a Zdychavy (v doline Zdychavy sa nachádza miestna časť Revúčka). Vzniklo v 13. storočí ako banícka osada. Za prvú písomnú zmienku sa považuje portálny súpis Gemerskej župy z roku 1427. V 14. - 19. storočí bola významným centrom hutníctva a súkenníctva s mestskými právami v regióne Gemera. Najstarší zachovaný záznam o železiarstve tu v 16. storočí uvádza existenciu ôsmich taviacich pecí a siedmich hámrov. Od 19. storočia sa rozvíjala priemyselná výroba, na jeho konci západne od mesta vznikli kúpele. Od dvadsiatych rokov 19. storočia sa tu najššia evanjelická fara ako pôsobisko Samuela Reussa a Pavla E. Dobšinského stala jedným zo stredísk národnobuditeľských snáh v Gemeri a Malohonte. Pri Samuelovi Reusovi a jeho štyroch synoch Júliusovi, Gustávovi, Ľudovítovi a Adolfovi sa tu stretávali významné osobnosti slovenskej vzdelanosti, napr. Štefan Marko Daxner, Ján Francisci, Peter Kellner-Hostinský, Janko Král, Peter Michal Bohúň i Božena Němcová. V evanjelickom a. v. kostole, postavenom v roku 1785 v klasicistickom štýle, bolo 16. septembra 1862, otvorené **Slovenské evanjelické augsburského vyznania gymnázium - Prvé slovenské gymnázium** - (viac v samostatnom hesle nižšie), čím sa Revúca stala centrom slovenského školstva. Na námestí stojí gotický rímskokatolícky kostol sv. Vavrince diakona z prvej polovice 14. storočia s pseudogotickým oltárom z dielne Júliusa Fuhrmanna s tabuľovými obrazmi z doby okolo roku 1500 s výjavmi zo života sv. Quirina a renesančnými slnečnými hodinami na jednom z gotických oporných pilierov. Ďalšími pamiatkami (popri oboch kostoloch, evanjelickej fary a pôvodnej budove prvého gymnázia) sú: mestský dom z roku 1820 (dnes radnica), mestská reduta, neskôr hostinec Kohút, z roku 1861 (dnes sídlo firmy Slovmag), druhá, neskoroklasicistická budova Prvého slovenského gymnázia z roku 1872 a početné meštianske domy, pamätne tabule a pomníky.

Gemerské spojky (správne Gemerské nedokončené trate). Projekt výstavby niekoľkých, okolo 20 km dlhých železničných úsekov na nové prepojenie viacerých lokálnych železničných tratí (Brezno - Tisovec - Jesenské, Plešivec - Muráň a Plešivec - Slavošovce) po tom, ako po viedenskej arbitráži z 2. novembra 1938 zabratím širokého pásu južného pohraničia Slovenska Maďarským kráľovstvom došlo k strate ich pôvodne prepájajúcich úsekov. Prístup na novou štátnou hranicou odrezané územia bol

tak po železnici možný len z Maďarska, čo značne skomplikovalo život obyvateľov, podnikanie (napr. prerušenie existenčne významného železničného spojenia Slavošovských papierní) i spravovanie územia. S cieľom vytvorenia novej celostrojnej siete vznikli projekty nových tratí spájajúcich: Tisovec s Revúcou, Lubeník (vtedy Chyžníanska Voda) so Slavošovcami, výhľadovo aj Štítnik s Nižnou Slanou a Dobšínú s Dedinkami (t. z. s traťou Červená Skala - Margecany). (Obdobne sa západnejšie plánovalo nové spojenie Rimavskej Bane s Kokavou nad Rimavicou.) V decembri 1940 začatú výstavbu niektorých z tratí prerušilo vypuknutie Slovenského národného povstania. Skončením vojny a návratom územia Slovensku zanikla potreba ich dokončenia a po vojne rozbehnutá výstavba koncom roka 1948 skončila. V 90. rokoch 20. storočia sa objavili aktivity na dobudovanie kedysi najviac dokončenej trate Tisovec - Revúca. V teréne je zachovaných mnoho vybudovaných súčastí tratí (násypy, zárezy, mosty, opory, tunely). Z veľkých stavieb boli vybudované na trati Tisovec - Revúca 770 m dlhý Tisovecký tunel (ako jediný je dodnes funkčný ako súčasť sčasti ozubnicovej trate Tisovec - Pohronská Polhora) a 2 km dlhý tunel pod sedlom Dielik, dnes zatopený (viac info > heslo Chránený areál Tunel pod Dielikom v textoch k Náučnej trase Za vôňami Voniacej s príchutou histórie) a na trati Lubeník - Slavošovce 2,4 km dlhý Tunel pod Homôlkou (Slavošovský), Koprášsky (Mníšanský) tunel (245 m) a naň nadväzujúci klenutý, 120 m dlhý a 36 m vysoký železobetónový Koprášsky viadukt. Slavošovský tunel aj Koprášsky tunel sú turisticky voľne prístupné. Slavošovský tunel - súčasť cyklotrasy SK02 Magnezitovce: Koprášsky-Tunnel und Slavošovský-Tunnel (MTB) uvedenej ako jednej aktuálne z troch slovenských železničných cyklotrás v súkromnej databáze „Bahnrassenradeln - An European rail-trail directory“ - je najdlhším cyklotunelom v Európe. Koprášsky tunel v 60. rokoch 20. storočia slúžil ako sklad ovocia. (Pozn. Ako „spojky“ sa označujú krátke spojovacie železničné trate so zanedbateľnou dĺžkou (zvyčajne 0,5 - 2 km) voči dĺžke tratí, ktoré prepájajú.)

Múzeum Prvého slovenského gymnázia. Mestské múzeum v Revúcej so špecializáciou na históriu a činnosť Slovenského evanjelického augsburského vyznania gymnázia, známeho ako Prvé slovenské gymnázium, a na históriu mesta Revúca, jedného z centier slovenského národného hnutia v 40. - 70. rokoch 19. storočia. Sídlí neďaleko evanjelického a. v. kostola v staršej z dvoch budov prvého slovenského gymnázia - jednopodlažnej dvojtraktovej neskorobarokovej kúrii z druhej polovice 18. storočia s obdĺžnikovým pôdorysom a manzardovou strechou pokrytou šindľom. Osemročné slovenské evanjelické a. v. gymnázium v Revúcej vzniklo v roku 1862 ako prvé z troch slovenských gymnázií (ďalšie v Martine, 1866, a Kláštor pod Znievom, 1869), ktorých založenie podnietilo Memorandum slovenského národa, vyhlásené v Martine 7. júla 1861, s využitím Cisárskeho (Protestantského) patentu z 1. septembra 1859. Na gymnáziu sa vo všetkých vyučovacích predmetoch vyučovalo a od roku 1868 aj maturovalo v slovenskom jazyku. Počas dvanástich rokov existencie na ňom študovalo 566 študentov takmer z celého Slovenska, z ktorých sa mnohí stali významnými činiteľmi národných dejín (Martin Kukučín, Michal Miloslav Hodža, Vladimír Hurban, Samuel Marko Daxner, Jozef Škultéty a i.). Škola bola založená i udržiavaná len zo zbierok a milodarov. Vládne kruhy Uhorska po obvinení z protivlasteneckej činnosti a rozširovania panslavistických myšlienok gymnázium 20. augusta 1874 násilne zatvorili (podobne o pol roka postupne aj obe ďalšie gymnáziá). Budova, v ktorej okrem múzea sídlí aj mestské turistické informačné centrum, je národnou kultúrnou pamiatkou. Jej nádvorie tvorí Park slovenských národovcov s bronzovými bustami dvoch učiteľov gymnázia - Ivana Branislava Zocha a Samuela Ormisa. Múzeum je otvorené celoročne v sezónnych otváracích hodinách a okrem expozícií poskytuje priestor pre bádateľskú činnosť ako aj prechádzky mestom s lektorom (na požiadanie vopred, tel. 0940 604 079) a organizuje prednášky a kultúrne podujatia.

Chránený areál Lúka pod cintorínom. Chránené územie pri severozápadnom okraji intravilánu Revúcej vo východnom okraji strednej časti Stolických vrchov vyhlásené na nive riečky Muráň medzi štátnou cestou a železničnou traťou v roku 2011 na ochranu biotopu európskeho významu: Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), biotopov národného významu: Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí, Psiarkové aluviálne lúky a Vegetácia vysokých ostríc a druhu európskeho významu kunka žltobruchá (*Bombina variegata*). Areál je zároveň rovnomenným územím európskeho významu (je

súčasťou sústavy Natura 2000).

Chránený areál Lúky pod Ukorovou. Chránené územie v doline Zdychavy pri Revúčke, miestnej časti Revúcej, na styku Stolických vrchov a Revúckej vrchoviny vyhlásené v dvoch izolovaných plochách v roku 2011 na ochranu biotopov európskeho významu: Nížinné a podhorské kosné lúky (6510), Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (6430) a Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140), biotopu národného významu: Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí a druhov európskeho významu: mlok hrebatatý (*Triturus cristatus*) a kunka žltobruchá (*Bombina variegata*). Areál je zároveň rovnomenným územím európskeho významu (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Hodošov les. Chránené územie západne od Revúcej vo východnom svahu Šrámovej (906 m n. m.) v strednej časti Stolických vrchov vyhlásené v roku 1998 na ochranu posledného fragmentu starého bukového lesa v širšom okolí s vysokým stupňom zachovania a pôvodnosti ako aj pestrým drevinovým zložením v prostredí intenzívne obhospodarovaných lesov. Rezervácia je zároveň rovnomenným územím európskeho významu (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Hrad Muráň > náučný chodník Muránsky hrad

Revúcka vrchovina. Pohorie na juhu stredného Slovenska s veľmi členitým pôdorysom i reliéfom ležiace medzi Tuhárom, Poltárom, Rožňavou, Dobšinou, Revúcou, Hnúšťou a Málincom, na severozápade nadväzujúce na Stolické vrchy a krátko i Veporské vrchy a Ostrôžky, na juhovýchode susediace s Juhoslovenskou kotlinou (resp. jej podcelkami Lučenská kotlina a Rimavská kotlina) a Slovenským krasom a na severovýchode s Volovskými vrchmi. Má veľmi pestrý reliéf, čo súvisí s jej tektonickým vývojom a veľmi zložitou geologickou stavbou. Tú predovšetkým na severe tvoria kryštálické horniny, najviac paleozoické ruly, granitoidy a paleovulkanity. V strednej časti sú zastúpené rôzne triasové sedimentárne horniny. V južnej časti sa na neogénnych andezitových tufoch a konglomerátoch vyvinul rozsiahly plochý reliéf (Pokoradzská tabuľa, Blžská tabuľa) s mohutnými kryhovými zosuvmi na jeho okraji na styku s Rimavskou kotlinou. V relatívne menej odolných horninách (napr. neogénnych morských sedimentoch) sú vymodelované brázdy až kotlinky (napr. Lovinobanská brázda, Málinská brázda, Rimavské podolie, Železnická brázda). Hojný je výskyt nerastných surovín (magnezit, železné rudy, mramor, mastenec a i.) s bohatou ťažobnou históriou (napr. Tuhár, Lovinobaňa, Cinobaňa, Rákoš, Železník, Jelšava, Lubeník, Nižná Slaná, Vyšná Slaná, Dobšina). Väčšie nadmorské výšky dosahuje v severovýchodnej časti (Železník 814 m, Magura 883 m, Bučina 858 m a Turecká 953 m na severozápad od Rožňavy). Vrchovinou priečne preteká mnoho vodných tokov - Krivánsky potok, Ipeľ, Poltarica, Rimava, Turiec, Muráň, Štítik a Slaná -, ktorých doliny využívajú dopravné komunikácie. Pôvodne pomerne silno odlesnené územie (lúky a pasienky pri početných nevelkých sídlach aj rozptýleného charakteru) postupne čiastočne zarastá. Prevažne dubové, dubovo-hrabové a bukové lesy majú hospodársky charakter.

Stolické vrchy. Horský geomorfologický celok na strednom Slovensku - časť Slovenského rudohoria - s pretiahnutým pôdorysom JZ- SV smeru približne medzi obcami Dobroč, Lovinobaňa, Málincec, Rejdová, Telgárt a Tisovec. Predstavuje klenbohrást, od susediacich pohorí zväčša oddelenú výraznými zlomami. Na severozápade susedí s Muránskou planinou - podcelkom Spišsko-gemerského krasu - a Veporskými vrchmi a na juhovýchode s Revúckou vrchovinou a na krátkom úseku s Volovskými vrchmi. Geologickú stavbu tvoria kryštálické horniny, najmä paleozoické granity a granodiority a metamorfované bridlice (fylity, svory, ruly, amfibolity). Prevažujúci vrchovinový reliéf, len v mieste najväčšieho vykľutia charakteru hornatiny (Stolica 1 477 m n. m.), je hladko modelovaný. Miestami, v oblasti križovania zlomov, sa vyvinuli členité znížneniny (Muránska brázda, Kokavská brázda a Ipeľská brázda), pretekané významnými tokmi (Muráň, Rimava, Klenovská Rimava, Rimavica, Ipeľ). Pohorie je rozčlenené dolinami priečne ho križujúcich tokov, ktoré využili komunikácie (cesty, železnice). Z významnejších riek priamo v ňom - v severnom svahu Stolice - pramení len Slaná. Takmer celé územie patrí povodiu Iplá a Slanej. Pohorie je z veľkej časti zalesnené

s prevahou dubovo-hrabových a bukových hospodárskych lesov, len v južnej časti v oblasti s rozptýleným osídlením (Klenovec, Kokava nad Rimavicou, Šoltýska, Ďubákovo) prevažujú pasienky a lúky, sčasti postupne opúšťané a zarastajúce pionierskym lesom.

Názvy informačných panelov

1. Ekotrasa Gemerská zelená cesta
2. Mesto Revúca - história a súčasnosť
3. Gemerské spojky - začiatok výstavby železnice | Mapa regiónu Revúca | Mapa mesta Revúca (*tri panely*)
4. Kaskády v Maši
5. Les
6. Zárubný múr
7. Suchý tunel
8. Koniec ekotrasy

Informačné panely 1 a 2 stoja spoločne na prvej zastávke.

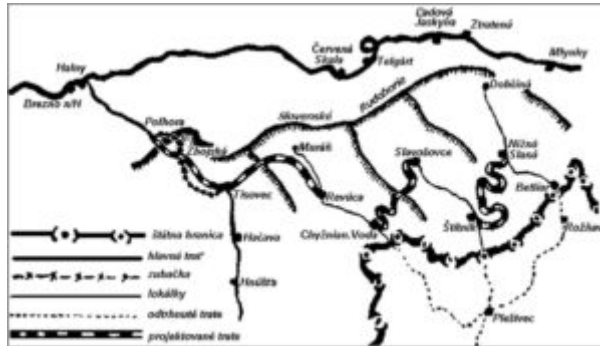

- 1 GEMERSKÁ ZELENÁ CESTA / GEMER GREEN LINE
- 2 Mesto Revúca / The Town of Revúca
- 3 Gemerské spojky / Joints of Gemer
- 4 Kaskády / The Cascades
- 5 Les / Forest
- 6 Záružný múr / Breast Wall
- 7 Suchý tunel / Dry Tunnel
- 8 Koniec ekotrasy / The End of the Eco-Trail

